

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

8. De Desiderio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

fideratione, & collatione magnitudinis cum exi-
guitate nostra; & sicut ex reputatione, & existi-
matione sui ipsius dilatatur animus, ita ex cogi-
tatione alienae magnitudinis comprimitur, atque
contrahitur. Qui alterum reueretur, sese submitte-
re ac subijcit, eius magnitudinem admiratus, quip-
pe uenerationi admiratio coniungitur: quae non
admiratur, ea neque reueretur. Porro varia a-
pud varias gentes sunt honoris, & uenerationis
signa: apud nos quidem poplitem flectere, genu
ponere, caput demittere, se deijcere ad pedes al-
terius, procumbere, osculari manum vel pedem,
assurgere uenienti, caput aperire, quod est Grae-
co, & Romano more seruitutis indicium, sicut pi-
leus libertatis, loco & via cedere, affectari, de-
ducere, reducere, quibus fatemur illum esse no-
bis potiorum: silentium, quo vel audientiam da-
mus, vel timemus reprehensionem: sermo, quo
illius dignitatem, & magnitudinem declaramus;
bonos diligimus, ac dignitate, auctoritate, poten-
tia, uirtute, sapientia, uiribus, atque praestantes ve-
neramus, & colimus. Verba, & facta grauius, uiri-
lia, constantia, sublimia sine uanitate, & manife-
sta arrogantia magnitudinem decent, & ideo tu-
entur, & conseruant uenerationem: contra ele-
uat uerba, & facta puerilia, muliebria, scurrilia,
lasciua, leuia, uana, incōstantia, demissa, abiecta,
haec enim ab excellentia, cui honor, & uenera-
tio defertur penitus abhorrent. Fastidiosa, arro-
gantia, iactabunda, iracunda, minacia ueneratio-
nem similiter diminuunt; Non bene cōueniunt,
nec in una sede morantur, dixit quidam Poeta, ma-
iestas, & amor; nimirum amor officij sui, & dig-
nitatis oblitus blanditur, arripit, precatur, nuga-
tur, ineptit, sese deijcit, inter quae ueneratio pro-
fus eliditur: tollitur enim ueneratio, eius excel-
lentiae opinione sublata, unde fuerat orta, &
perfecta.

Cap. VIII.

De Desiderio.

PRIMO quaeritur, An Desiderium sit eadem
animi affectio, quae cupiditas, & libido. Re-
spondeo, esse eandem. Nam libido quamuis fre-
quentius in deteriore partem capi soleat, ex Au-
gustino tamen, Cicero & alijs scriptoribus no-
uimus aliquando esse generale nomen omnis cu-
piditatis. Ira enim dicitur uiscerum libido: Au-
aritia, libido habendi pecuniam: Peruicacia, li-
bido quomodocumque uincendi: Iactantia, libi-
do gloriandi. Licet item nomen libidinis sit mul-
tarum rerum; tamen cum libido dicitur, neque
cuius rei libido sit, exprimitur, non alia accipi so-
let, praeterquam ea, quae obsecrae corporis partes
excitantur, & commouentur.

Secundo quaeritur, Cuius boni sit Desiderium.
Respondeo, uersari circa bonum futurum unde
Desiderium est boni futuri, & expectati, quo quis
sibi, vel alteri bonum futurum optat, & cupit.

Tertio quaeritur, Quid intersit inter Deside-
rium, & Spem. Respondeo ex S. Thoma. Deside-
rium, esse affectum animi re ab spe distinctum, eo
quod Spes, sit affectus facultatis irascētis; & pro-
inde Spes est cupiditas boni difficilis, & ardui: at
Desiderium est boni simpliciter, vel saltem boni
ad corporis sensus pertinētis; spes uero boni fu-

turi magni, & sublimis, quod magis ad animum,
quam ad corp⁹ spectat: cuiusmodi sunt uictoria,
honor, gloria, fama, nominis aestimatio, imperiū,
potentia, dignitas, lucrum, praemium, & similia.
Gabr. 3. d. 20. q. 1. ar. 3. dub. 1.
Gabriel uero & alij aiunt spem esse Desiderij ef-
fectum: nam Desideriū boni futuri, gignit Spem
consequendi illud; & Spes parit audaciam. Pro-
babile quibusdam uidetur Desiderium, & Spem
sola ratione secerni. Desideriū si sit cum fiducia
consequendi, est Spes, siue sit boni ardui, & diffi-
cilis, siue cuiuscumque alterius: siue item sit bo-
ni ad sensum, & corpus, siue ad animū pertinētis.
Quare ut ipsis placet, Spes, & Desiderium sunt re-
idem affectus; Sed Spes habet fiduciā de bono fu-
turo conceptam; & spes est ueluti quaedam desi-
derij forma: nam speramus euenturum, quod cupi-
mus: speramus optata. **Ceterum** mihi magis
S. Thomae sententia probatur: Desideriū est boni
futuri, & expectati, non magni, & ardui cupidi-
tas. Spes uero est boni futuri magni, & ardui ex-
pectatio, cuiusmodi est spes uindictae, uictoriae,
honoris, & gloriae, fame, dignitatis, potentiae, lu-
cri. Porro quinam sint desiderij, uel cupiditatis
effectus, capite sequenti explicabo.

Quarto quaeritur, Quot sint partes Desiderio,
& cupiditati subiectae? Philosophi cōmuni con-
sensione recepti docēt, cupiditatum alias esse na-
turales, quae scilicet à natura nobis insunt; uti est
cupiditas potus, & cibi, appetitus procreandi, &
educandi prolem: Alias uero esse animales, qua-
les sunt ex, quae ad corporis sensus pertinent: A-
lias esse animi siue rationis, ut sunt, quae animo, &
rationi conueniunt, uidelicet cupiditas honoris,
uictoriae, dignitatis, gloriae, laudis, potentiae, & fa-
mae, Desiderium sciendi, studium & appetitus ho-
nestatis, & uirtutis. Porro species Cupiditatis
sunt multae pro uarietate rerum, quae appetuntur.

Ambitio, quae est Cupiditas rerū magnarum, hono-
rū, imperij, dominatus, potentiae, dignitatum.
Superbia, quae est Cupiditas propriae excellen-
tiae, & eminentiae cum despectione aliorum.

Iactantia est Cupiditas gloriae, ex qua nascitur,
ut quis immodicē sese efferat. August. lib. de ciui.
14. cap. 15. ad finem.

Auaritia est Cupiditas pecuniae, lucri, & diui-
tiarum. August. ibidem.

Arrogantia est Cupiditas, qua affectamus, quae
non deberemus, ex qua fit, ut plus aequo nobis tri-
buamus.

Pertinacia, est Cupiditas uincendi in re, de qua
cōtentio est; accipitur tamen aliquando, & in bo-
nam partem, pro constantia, & firmitate: Sic dici-
tur uirtus pertinax, labor, studium pertinax, id
est, constans, & firmum.

Peruicacia, est cupiditas quomodocumque uin-
cendi: unde peruicax est cōtentiosus, nulli cedens,
perseuerans cū quadam uia. August. loco citato.

Proteruitas, est cupiditas quomuis lacessendi.
Procacitas, cupiditas lacessens, & prouocans
ad libidinosam.

Petulantia, cupiditas cum lasciuia immodica
ad quoduis uitium.

Curiositas, cupiditas sciēdi lapsus & errata a-
liorū: itē sciēdi quae ad nos nihil attinent. Sicut, in-
quit Aug. lib. de ciui. 14. c. 15. multa, uari aq; libidinet,
quarū nommū e habent etiam uocabula propria, quadaē uerō
non ha-

S. Tho. 1. 2.
q. 30.

Augu. &
Cicero lo-
cus supra
citatis.

S. Tho. 1. 2.
q. 40. ar. 1.

non habent. Quis enim facile dixerit, quid vocetur libido dominandi, quam tamen plurimum valere in tyrannorum animis etiam ciuilia bella testantur. Sic ille.

Cap. IX.

De Spe.

Spes euidentiam scientiam non habet, sed opinionis coniecturam, vel probabilem, vel possibilem, quod sæpè factum est simile, quod aliquando acciderit: quod in pari, vel simili idem euenerit, quod aliqua ratione, & causa fieri debet; quod par est, vt fiat; quod credibile est futurum in hoc, ab hoc, hoc tempore, hoc loco, hoc negotio; quod promissum est nobis. Nihil est tam leue, tam minutum, tam procul remotum, tam alienum, ad quod animus facile excitatus non adhaereat. Adeo leuis est spes, obscura, caeca, ambigua, incerta, exigua, tenuis & vana, iucundissima est spei persuasio, & vitæ in primis necessaria inter tot humanæ vitæ miseriae, calamitates, res duras, & intolerabiles. Si spes abfit, sine sapore sunt omnia: nihil tam acerbum, quod spes vna conditum non reddat. Prudenter in tabula Pandoræ de pixide fictum est, effusus rebus omnibus ac perditis, spem in fundo reledisse; voluit Deus, vt spes leuissimis de causis nascatur, & surgat, quæ homines in malis sustentat, consolatur, & recreat. Sapienter quoque Poëta finxerunt, in cælum fidem, iustitiam, pietatem, pacem euolasse, solam spem in terris hominibus relictam. Multa sibi promittunt inania, qui spe ducuntur: mobiles sunt miserorum spes: fallaces humanæ spes; in medio cursu rerum sæpius præciduntur, infringuntur, & corruunt, & ante in ipso cursu obruuntur, quam portum conspicerent potuerint. Spes pacis exules, sustentat agricolas, ægros, captiuos, victos in carcere, naufragos. Spes est vigilantium somnium, miserorum extremum, & commune solatium; insperata sæpè contingunt; dulcis est spes.

Questio est inter Theologos, an actus ille, quo nunc beatæ hominum mentes suorum corporum futuram vitam, & gloriã sempiternam expectant, & cupiunt, sit verè ac propriè spes, an potius desiderium. Item an in Christo Domino actus, quo olim sui corporis immortalitatem & gloriã caelestem expectabat, & optabat, fuerit propriè spes, an verò desiderium duntaxat. Durandus in 3. Distinct. 26. quest. 3. & Caietanus parte 3. q. 7. art. 4. Spem negant propriè esse, aut fuisse, sed desiderium; eo quod spes non fit, nisi boni magni, & ardui expectatio: at beatissimorum mentibus caelestem animæ gloriã, & felicitatem adeptis arduum, & difficile non est suorum corporum gloriã adipisci, cum certò nouerint se eam consecuturos tempore certo, ac definito diuino nutu. S. Thomas 3. part. quest. 7. art. 4. sic ait: *Christus Dominus virtutem spei non habuit, habuit tamen spem respectu aliorum, que nondum erat adeptus.* Et ibidem: *Ad primam, inquit, quedam alia sperauit nondum habita, sicut dictum est. Quicquid sit, nam questio nominis, non rei videtur esse, negari nõ potest, quin illæ beatæ hominum mentes multa futura bona, quæ nondum habent, sed certò nouerunt esse futura, expectent, & optent: Christus Dominus,*

dum inter homines versabatur, multa quoque bona certò futura expectauit, qui quidem actus, etsi virtutis spei officium non fuerit, aut non fit in beatissimorum spiritibus, fuit tamen in illo, & est in his futuri boni expectatio, nec opus est, vt fit virtutis spei. Caritas mouet, & incitat beatos illos cæli habitatores, vt multa nobis, & sibi bona precantur, optent, & expectent. Porro spei opponitur desperatio, quæ diffidentia absque vlla expectatione rerum meliorum est.

Cap. X.

De Delectatione.

Primo queritur, quid intersit inter delectationem, gaudium, lætitiã, exultationem, & voluptatem. Respondeo, Gaudium, potius ad animum, & ad rationis appetitum pertinere: Delectationem verò, frequentius esse affectum appetitus, qui sensum sequitur: Lætitiã autem, esse delectationis effectum: propriè enim est cordis dilatatio ex delectatione profecta: Exultatio, est delectationis effectus, quia est quidam membrorum & corporis motus delectationis indicium, & effectus. Voluptas verò quauis in malam partem aliquando accipitur, generale tamen est nomen omnis delectationis.

Secundò queritur, An delectatio sit motus? Aristoteles. 1. Rhetor. cap. 10. ad finem, sic ait: *Supponatur igitur à nobis, voluptatem esse quandam animi motum.* Sed 1. Ethic. cap. 4. contra quosdam, qui docebant, delectationem in motu consistere, eo quod delectamur edendo, potando, saltando, equitando, pulsanando cytharam, currèdo, ludendo; tribus rationibus probat non esse motum. Primò, quia motus fit in tempore, at delectatio vno temporis momento ex aliqua operatione percipitur, vt verbi gratia, contemplatione rei alicuius. Secundò, quia motus est gratia finis, ad quem res mota progreditur: sed voluptas, est operationis finis, & terminus. Tertio, quia motus in successione consistit, non totus simul est, sed pars eius post partem succedit; at voluptas tota est simul, nec vna pars eius alteri succedit. Et hæc est vera sententia. Nam motus accipitur tripliciter. Primò, vt est progressio formæ imperfectæ ad perfectionem, vel mobilis corporis ex vno loco ad alium; & hic motus fit in tempore, & in successione partium post partem consistit; neque enim potest totus simul esse. Et talem motum negat Aristoteles esse voluptatem. Secundò, motus accipitur, vt est transitus alicuius ex vno in aliud, etiam si subito contingat, potest enim vno temporis momento res aliqua in aliam mutari, & hic motus, potius dicitur mutatio. Nec delectatio est talis motus, quoniam non est transitus alicuius ex vno in aliud, sed operationem consequitur. Tertio, motus sumitur, vt est aliquid à sua causa efficienti continuè pendens, & manans: & ita conseruatio rei, præsentia suæ causæ, vnde fit, indigentis, dicitur hac ratione motus. Sic lumen pædet in aère è præsentia corporis lucidi; imago rei visæ in speculo, è quo veluti resiliens in oculum recurrit, ac recidit. Sic visio pædet à re, quæ videtur; & hoc modo dixit Aristoteles primo Rhetorico, cap. 10. Delectationem esse quandam animi motum;